

Kütüphanecilik Etiği: Üniversite Kütüphanelerindeki Personelin Etik Algı ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma

Library Science Ethics: A Study on the Ethical Perceptions and Behaviors of Staff in University Libraries

Selimhan AKSAKALLI

Makale Bilgisi / Article Information

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Aksakallı, S. (2025). Kütüphanecilik etiği: Üniversite kütüphanelerindeki personelin etik algı ve davranışları üzerine bir araştırma. *Bilgi Dünyası*, 26(1), 368-373. doi:10.15612/BD.2025.806

Makale türü / Paper type: Kitap Tanıtımı / Book Review

DOI: 10.15612/BD.2025.806

Geliş Tarihi / Received: 10.02.2025

Kabul Tarihi / Accepted: 22.06.2025

Elektronik Yayınlanma Tarihi / Online Published: 30.06.2025

İletişim / Communication

Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği / University and Research Librarians Association

Posta Adresi / Postal Address: Marmara Sok. No:38/17 06420 Yenışehir, Ankara, Türkiye.

Tel: +90 312 430 03 61; Faks / Fax: +90 312 430 03 61; E-posta / E-mail: bilgi@bd.org.tr

Web: <https://bd.org.tr>

Kütüphanecilik Etiği: Üniversite Kütüphanelerindeki Personelin Etik Algı ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma

Erkan Özdemir

Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, 2024., 106 s.

ISBN: 978-625-6703-26-1

Selimhan AKSAKALLI*

Öz

Bu çalışmada, "Kütüphanecilik Etiği: Üniversite Kütüphanelerindeki Personelin Etik Algı ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma" başlıklı kitabın tanıtımı amaçlanmıştır. Çalışmada kütüphanecilik mesleğindeki etik farkındalığı artırmayı ve mevcut etik algıları incelemeyi amaçlamaktadır. Kitap, dört bölümden oluşmaktadır: İlk bölümde etik ve ahlak kavramları ile etik teoriler ele alınırken, ikinci bölümde meslek etiği ve etik kuralların meslek itibarını artırmadaki rolü tartışılmaktadır. Üçüncü bölümde kütüphanecilik etiği ve meslek etiği ilkeleri incelenmiş, dördüncü bölümde ise üniversite kütüphanelerindeki personelin etik algılarına dair yapılan araştırma bulguları sunulmuştur. Kitap, Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinde etik meselelerin yeterince ele alınmadığını ve meslek etiği farkındalığının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar sözcükler: Etik, meslek etiği, kütüphanecilik etiği.

* Yüksek lisans öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, selimhan.aksakalli18@ogr.atauni.edu.tr

Library Science Ethics: A Study on the Ethical Perceptions and Behaviors of Staff in University Libraries

Erkan Özdemir

Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, 2024., 106 s.

ISBN: 978-625-6703-26-1

Selimhan AKSAKALLI*

Abstract

This study aims to present an introduction to the book titled “Library Ethics: A Study on the Ethical Perceptions and Behaviors of Personnel in University Libraries.” The work seeks to enhance ethical awareness in the field of library science and examine the current ethical perceptions. The book consists of four chapters: the first chapter addresses the concepts of ethics and morality as well as ethical theories, while the second chapter discusses the role of professional ethics and ethical rules in enhancing the reputation of the profession. The third chapter examines library science ethics and professional ethical principles, and the fourth chapter presents the findings of a study on the ethical perceptions of staff in university libraries. The book emphasizes that ethical issues are not sufficiently addressed in Turkish university libraries and highlights the need to increase awareness of professional ethics.

Keywords: Ethics, professional ethics, library science ethics.

* Master's student, Atatürk University, Department of Information and Records Management, selimhan.aksakalli18@ogr.atauni.edu.tr

Giriş

Erkan Özdemir tarafından kaleme alınan *Kütüphanecilik Etiği: Üniversite Kütüphanelerindeki Personelin Etik Algı ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma* başlıklı kitap, 2024 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu eser, bilgi hizmetleri alanında meslek etiğinin kuramsal çerçevesini ortaya koymakta ve uygulamaya dönük önemli tespitlerde bulunmaktadır. Literatürde, kütüphane hizmetlerinde etik meseleleri konu edinen akademik çalışmaların sayıca sınırlı olması, bu eserin özgün değerini artırmaktadır. Özellikle üniversite kütüphanelerinde görev yapan personelin etik algı düzeylerinin ve bu algıların çeşitli demografik değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi, çalışmayı ampirik temelli bir başvuru kaynağı haline getirmiştir. Etik ve ahlak kavramları arasındaki ayrımı açıklığa kavuşturmasının yanı sıra, kütüphanecilik mesleğine yönelik etik kodların geliştirilmesine yönelik politika önerileriyle de alan yazına katkı sunmaktadır. Bu yönüyle eser hem teorik hem de uygulamalı açıdan kütüphanecilik etiği disiplinine yenilikçi bir perspektif kazandırmaktadır.

İlk bölüm olan "Etik Kavramına Genel Bakış" (s. 9–20), etik disiplini bağlamında etik ve ahlak kavramlarını kuramsal bir düzlemde ele almakta; bu iki kavram arasındaki benzerlikleri, farklılıkları ve etkileşimleri açıklamaktadır. Etik; bireysel, toplumsal ve mesleki davranışları yönlendiren normatif ilkelerin felsefi bir değerlendirmesini sunarken, ahlak daha çok toplumsal kabuller çerçevesinde şekillenen değerler sistemini ifade eder. Bölümde ayrıca, etik düşüncenin temel yapı taşları olan etik kod, norm, değer, ilke, kural ve standart kavramları ayrıntılı biçimde incelenmiş; bu unsurların bireysel ve kurumsal düzeydeki işlevleri açıklanmıştır. Son olarak, bölümde çağdaş etik kuramların temelini oluşturan sonuçsallık deontoloji ve erdem etiği yaklaşımlarına yer verilerek, bu kuramların etik karar alma süreçlerine katkıları değerlendirilmiştir.

"Meslek Etiği" adlı ikinci bölümde (s. 23–37), meslek etiğinin mesleğe ait etik kurallar ve ilkelerin belirlenip standart hâline getirilmesini sağlayan uygulamalı bir etik türü olduğu tanımı yapılmıştır. Meslek etiği sayesinde meslek üyelerinin kurallara uygun davranmaya yönlendirildiği, ilişkilerin kontrolünün sağlandığı ve meslektaşlar arasındaki çatışmaların önleildiği belirtilmiştir. Bu sayede mesleğin itibarının artacağı ve kurumun imajının olumlu yönde etkileneceği dile getirilmiştir. Etik kuralların, meslek gruplarını kamu yararına uygun davranışa teşvik edeceği, toplum ve kuruluşların refahına katkı sağlayacağı, bunun sonucunda ise hizmet kalitesinde gözle görülen bir artış sağlanacağı ifade edilmiştir. Meslek Etiği İlkeleri'nin, meslek grubu üyelerinin çalışma hayatını iyileştirerek meslek içindeki düzeni ve birliği sağlamada etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, bu ilkelerin ortak davranış kurallarını belirleyerek yetkin olmayan üyeleri ayıklama, rekabeti düzenleme ve hizmet ideallerini koruma gibi işlevlere sahip olduğu irdelenmiştir. Etik dışı davranışların, kurumun etik kurallarına aykırı hareketler olduğu, kurum imajını zedelediği, çalışanların motivasyonunu bozduğu ve iş doyumunu olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. İkinci bölümün son kısmında ise meslek

etiği çerçevesinde ortaya çıkan başlıca etik sorunlara odaklanılmış; özellikle etik ikilem (çelişkili değerler arasında karar verme zorunluluğu), etik sapma (etik kuralların ihlali) ve mesleki yozlaşma (meslek ilkelerinin sistematik olarak göz ardı edilmesi) konularına ilişkin kavramsal tanımlar yapılmış ve bu durumların mesleki işleyiş üzerindeki etkileri somut örneklerle açıklanmıştır. Bu açıklamalar, meslek içi etik sorunların tanımlanması, nedenlerinin anlaşılması ve çözüm yollarının geliştirilmesine yönelik analitik bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

“Kütüphanecilik Etiği” adlı üçüncü bölümde (s. 39-58), kütüphanecilik mesleği, bilgi kaynaklarını düzenleme ve topluma sunma gibi etkinliklerle bilginin yayılmasını ve korunmasını sağlayan bir bilim dalı olarak tanımlanmış ve kütüphaneciliğin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Kütüphanecinin görev ve sorumlulukları ifade edilmiş ve kütüphaneciliğin, Ranganathan’a göre beş yasası olduğu belirtilmiştir. Kütüphanecilik etiği kavramı, bireylerin bilgiye erişiminde rehberlik eden ve bu süreçte yapılması gereken etik davranışları belirleyen ilkeler bütünü olarak irdelenmiş ve kütüphanecilik işlem ve hizmetlerinde etik alanların neler olduğu açıklanmıştır. Kütüphanecilik meslek etiği ilkeleri kısmında, meslek üyelerinin çalışma yaşamını geliştirmek ve düzen sağlamak amacıyla oluşturulduğu vurgulanmıştır. Kütüphanecilikte etik standartların, mesleğin gelişiminde temel bir rol oynadığı belirtilmiş, tarihçesine değinilerek dünyadaki ve Türkiye’deki durumu hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümün son kısmında ise kütüphanelerde etik karar verme konusuna değinilmiş ve bu karar verme sürecinde nelerin etkili olduğu ifade edilmiştir.

“Üniversite Kütüphanelerindeki Personelin Etik Algı ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı dördüncü bölümünde (s. 61-94), araştırmanın yöntemi ve kapsamı detaylandırılarak, Türkiye genelindeki üniversite kütüphanelerinde görev yapan personelin etik algı düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Nitelikli ve genç bireylerden oluşan 210 kişilik bir örneklem üzerinden yürütülen araştırma, meslek etiğine ilişkin farkındalık düzeyinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgulara göre, etik ve ahlak kavramlarının kütüphaneciler tarafından sıklıkla karıştırıldığı, bu durumun meslek içi karar alma süreçlerinde kafa karışıklığına yol açtığı tespit edilmiştir. Ayrıca etik kuralların yeterince içselleştirilmemesi, mesleki performans ve kurumsal bağlılık üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Bununla birlikte araştırma, etik değerlerin mesleki eğitim programlarına entegre edilmesinin, meslek etiği farkındalığını artırabileceğine ve daha sağlıklı kurumsal yapıların inşasına katkı sunabileceğine işaret etmektedir. Bu yönüyle kitap, Türkiye’de kütüphanecilik etiğine yönelik saha verisine dayalı nadir çalışmalardan biri olması bakımından literatüre anlamlı bir katkı sağlamaktadır.

“Sonuç ve Öneriler” adlı son bölümde (s. 95-106), Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, kütüphanecilerin büyük bir kısmının meslek etiği kavramını yeterince ayırt edemediği, etik ile ahlakı sıklıkla birbirine karıştırdığı, mesleki

sorumluluk ve etik ilkelere dair farkındalık düzeylerinin genel olarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca demografik değişkenler, özellikle yaş, cinsiyet, hizmet yılı ve eğitim düzeyinin etik algı üzerinde anlamlı farklılıklar yarattığı belirlenmiştir. Kurumsal yapı ve yöneticilerin etik konusundaki duyarlılığı da bireysel etik davranışları doğrudan etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Bu bulgular ışığında, meslek içi eğitim programlarında etik temelli içeriklere daha fazla yer verilmesi, hizmet içi eğitimlerin düzenli olarak yapılması, mesleki etik kodların kurumsal düzeyde görünür hale getirilmesi ve kütüphanecilik eğitiminde etik konuların kuramsal ve uygulamalı boyutlarıyla yeniden ele alınması önerilmiştir.

Kitap, kütüphanecilik meslek etiği konusunu derinlemesine inceleyen kapsamlı bir eserdir. Özellikle kütüphane personeline yönelik olmakla birlikte, eser tüm meslek gruplarındaki çalışanlar için de önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Kitap, meslek etiği kavramını, etik ilkeleri ve bu ilkelerin iş yaşamına nasıl uyarlanıp uygulanabileceğini açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymaktadır.

Eser, ilgililerin ve çalışanların icra ettikleri meslekte nelere dikkat etmesi gerektiğini öğrenmesini, meslek etiğinin temel prensiplerini anlamasını ve görev ile sorumluluklarını daha bilinçli bir şekilde yerine getirmesini sağlayacaktır. Aynı zamanda bu eser, kütüphane hizmetlerinin kalitesini artırmak, kullanıcı memnuniyetini en üst düzeye çıkarmak ve çalışanlar arasında etik bir iş kültürü oluşturmak için önemli bir rehber olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, meslektaşlar arasındaki iletişim ve iş birliğini geliştirecek, mesleğin itibarı ile kurumsal imajı olumlu yönde etkileyecek değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

Özdemir, E. (2024). Kütüphanecilik etiği: Üniversite kütüphanelerindeki personelin etik algı ve davranışları üzerine bir araştırma. Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.